

УДК: 316.776:004.946(4-672EU)

Biblid 1451-3188, 22 (2023)

Год XXII, бр. 81-82, стр. 217-228

Изворни научни рад

Рад примљен 30. 1. 2023. године

Рад одобрен 21. 2. 2023. године

DOI: https://doi.org/10.18485/iipe_ez.2023.22.81_82.14

ПРОГРАМ ПОЛИТИКЕ ДИГИТАЛНЕ ДЕЦЕНИЈЕ ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ

Сања ЈЕЛИСАВАЦ ТРОШИЋ*

Анстракт: Европска унија (ЕУ) започела је борбу за већи удео у дигиталном свету. Усвајањем стратегије „Европа прилагођена дигиталном добу 2020. године“, ЕУ у дугорочном периоду планира да се одазове овом дигиталном изазову. Стратегија је понудила основу за јачање конкурентности Европске уније у тзв. „четвртој индустријској револуцији“. У циљу јачања стратешке аутономије и стварања јединственог дигиталног тржишта, ЕУ ће преко Комисије обезбедити практичне смернице и правну регулативу која ће у наредном периоду бити инкорпорирана у унутрашње правне системе држава чланица. Прилагођавање дигиталном добу значи и да ће ЕУ до 2030. године чинити потребне напоре у ојачавању свог дигиталног суверенитета. Најновија регулатива Европске уније у дигиталној области обухваћена је Програма политике дигиталне деценије 2030, од 14. децембра 2022. године. Одлука представља важан правни извор који би требало да омогући подстицање дигиталне трансформације Европске уније. Њоме се предвиђају општи и конкретни дигитални циљеви, механизми праћења и успостављања сарадње држава чланица и трећих држава, као и правни оквир за пројекте које би требало да омогуће реализацију Програма политике дигиталне деценије.

Кључне речи: Европска унија, Програм дигиталне деценије, дигитални суверенитет, дигиталне технологије, дигиталне вештине.

* Институт за међународну политику и привреду, Београд. Е-mail: sanja@diplomacy.bg.ac.rs.

Рад је настао у оквиру научноистраживачког пројекта „Србија и изазови у међународним односима 2023. године“, који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије, а реализује Институт за међународну политику и привреду током 2023. године.

1) УВОД

Последњих година ЕУ је постала светски предводник у обуздавању моћи великих технолошких компанија, као што су Гугл (*Google*), Фејсбук (*Facebook*) и Амазон (*Amazon*), у погледу заштите интереса њихових крајњих корисника. ЕУ је усвојила нова правила у дигиталној сфери строгим прописима о приватности података, већим бројем антимонополских истрага, предложеним правилима за области попут вештачке интелигенције, али и другим радњама. Пре тога, Комисија ЕУ борила се против доминантне позиције интернет компанија покретањем парничних поступака због кршења правила тржишне конкуренције. То се, међутим, показало доста неефикасним, будући да се реаговало са извесним закашњењем, док су сами парнични поступци трајали дуго. Са новим правилима изменио се приступ ЕУ, па ЕУ делује све више и пре него што се утврде одређене неправилности. Европска комисија је, у сврху постизања дигиталног суверенитета, планирала да до 2030. године обезбеди технологије нове генерације, којима би било могуће обрадити податке грађана ЕУ ради смањења потенцијалних злоупотреба од стране трећих држава. Програм назван „Дигитални компас“ наводи низ мера које би требало постићи до краја 2030. године да би се остварио дигитални суверенитет. Подаци Европске комисије показују да се чак 90% података из ЕУ налази у рукама америчких компанија, што у великој мери умањује аутономију ЕУ у савременом информатичком добу. Комисија препознаје да добављачи услуга „у облаку“ (*cloud services*), са седиштем у ЕУ, имају само мали удео на том тржишту. Европска комисија планира да „све већи удео података буде обрађен тамо где се подаци генеришу“.¹ Дигитализација у ЕУ напредује, међутим предузећа и даље заостају за напретком дигиталне технологије. Нови Индекс дигитализације економије и друштва 2022. године, показује да је већина чланица ЕУ напредовала у дигиталној трансформацији, али да је усвајање кључних дигиталних технологија, попут вештачке интелигенције и *big data*, од стране привреде и даље слабо. Дигиталне вештине још су једна важна област у којој је потребно постићи већи напредак, а такође и појачати напоре код изградње инфраструктуре за повезивање, посебно 5Г. У ЕУ по степену дигитализације водеће земље су Финска, Данска, Холандија и Шведска, а у последњих пет година напредовале су и Италија, Пољска и Грчка. Унапређења су потребна и код дигиталних вештина грађана, јер су дигитална оруђа данас интегрални део свакодневног живота у друштву. Само 54% становника ЕУ старости између 16 и 74 године има основне дигиталне вештине, а циљ ЕУ Дигиталне деценије јесте да их буде најмање 80% до 2030. године. „Морамо да појачамо напоре да осигурамо да сваком малом и средњем предузећу,

¹ „ЕУ жели дигитални суверенитет до 2030. године“, *Нова Економија*, Интернет: <https://novaekonomija.rs/vesti-iz-sveta/eu-zeli-digitalni-suverenitet-do-2030-godine>, 17.11.2022.

сваком бизнису и индустрији у ЕУ буду доступна најбоља дигитална решења и да имају приступ инфраструктури за дигитално повезивање светске класе”, истакао је Европски комесар за унутрашње тржиште Тијери Бретон (*Thierry Breton*).² У Саопштењу Европске комисије, објављеном 9. марта 2021. године, предлаже се постизање договора о сету дигиталних принципа, да би се убрзало покретање важних пројеката у више земаља и да би се припремили законски предлози којима се утврђује чврст оквир управљања, за праћење напретка – Дигитални компас.³

Саопштење Комисије „Дигитални компас 2030: европски пут за дигиталну деценију”, поставља визију да Европске унија успешно постигне дигиталну транзицију до 2030. године. Амбиција ЕУ јесте да буде дигитално суверена у отвореном и међусобно повезаном свету и да имплементира дигиталне политике које омогућавају људима и предузећима да имају инклузивну, одрживу и просперитетну дигиталну будућност. Европски савет у својим закључцима од 25. марта 2021. године, нагласио је значај дигиталне трансформације за опоравак ЕУ, просперитет, безбедност и конкурентност и за добробит друштва. Саопштење „Дигитални компас” представља искорак ка мапирању дигиталног развоја Европе за наредну деценију. Савет је позвао Комисију да у том циљу искористи све расположиве инструменте у области индустријске, трговинске и политике конкуренције. У светлу ових амбиција и изазова, Комисија је 15. септембра 2021. године, одлуком Европског парламента и Савета предложила успостављање Програма дигиталне политике: „Пут ка дигиталној деценији”.⁴

2) МЕРЕ ЕУ

Одлука (ЕУ) 2022/2481 Европског парламента и Савета од 14. децембра 2022. о успостављању Програма политике дигиталне деценије 2030 (*Decision*

² „Дигитализација у ЕУ напредује али предузећа заостају са дигиталном технологијом”, *ДЕС*, Интернет: <https://dnevnievropskiservis.rs/8-eu-prioriteti/137-vesti/17617-digitalizacija-u-eu-napreduje-ali-preduzea-zaostaju-sa-digitalnom-tehnologijom>, 28.9.2022.

³ “European Commission, Communication From the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions 2030 Digital Compass: the European way for the Digital Decade”, COM(2021) 118 final, Brussels, 9.3.2021; “EU4Digital”, Интернет: <https://eufordigital.eu/library/2030-digital-compass-the-european-way-for-the-digital-decade/#:~:text=The%20Communication%2C%20published%20on%209,monitor%20progress%20%E2%80%93%20the%20Digital%20Compass,19.1.2023>.

⁴ „EU: Program politike 2030 ‘Put u digitalnu deceniju’”, *The European Times*, Интернет: <https://www.europeantimes.news/bs/2022/05/Put-programa-politike-eu-2030-do-digitalne-decenije/>, 29.12.2022.

(EU) 2022/2481 of the European Parliament and of the Council of 14 December 2022 establishing the Digital Decade Policy Programme 2030, Official Journal of the European Union L 323/4 19.12.2022).

3) САДРЖАЈ

Европски парламент и Савет ЕУ постигли су политички договор о Програму политике 2030: „Пут ка дигиталној деценији”, са конкретним циљевима чије би остварење требало да доведе до дигиталне трансформације ЕУ. Следствено, Европски парламент, државе чланице и Комисија заједно поставили су конкретне циљеве у четири кључне области: у области дигиталне вештине, инфраструктуре, укључујући повезаност, дигитализацију предузећа и дигиталних јавних услуга, а у складу са Декларацијом о Европским дигиталним правима и принципима.⁵ Циљеви и задаци праћени су цикличним процесом сарадње, чији је почетак планиран за 9. јануар 2023. године, а крај до 2030. године. Програм такође ствара нови оквир за пројекте у више земаља који ће омогућити државама чланицама да удруже снаге на дигиталним иницијативама.⁶ Програм политике дигиталне деценије 2030. осмишљен је за стварање окружења повољног за иновације и инвестиције, постављањем јасног правца за дигиталну трансформацију ЕУ и за постизање дигиталних циљева на основу мерљивих индикатора. Овај Програм поставља структуру и стимулише сарадњу између Европског парламента, Савета, Комисије и држава чланица. Поред тога, програм је осмишљен тако да негује доследност, упоредивост, транспарентност и потпуност праћења и извештавања од стране Уније.⁷ Одлука (ЕУ) 2022/2481 успоставља Програм политике дигиталне деценије 2030, и утврђује механизам за праћење и сарадњу у његовом оквиру. При доношењу Одлуке имао се у виду Уговор о функционисању Европске уније, а посебно његов члан 173(3), предлог Европске комисије и мишљење Европског економског и социјалног комитета.⁸ Одлука је донета након

⁵ “The Declaration on European Digital Rights and Principles, 26 January 2022”, European Commission, Интернет: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/declaration-european-digital-rights-and-principles>, 29.1.2023.

⁶ “First cooperation and monitoring cycle to reach EU 2030 Digital Decade targets kicks off”, European Commission, Интернет: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/news/first-cooperation-and-monitoring-cycle-reach-eu-2030-digital-decade-targets-kicks/>, 19.1.2023.

⁷ “Decision (EU) 2022/2481 of the European Parliament and of the Council of 14 December 2022 establishing the Digital Decade Policy Programme 2030”, *Official Journal of the European Union* L 323/4, 19.12.2022, Art. 1.

⁸ “Opinion of the European Economic and Social Committee on Proposal for a decision of the European Parliament and of the Council establishing the 2030 Policy Programme ‘Path to the Digital Decade’”, EESC, *Official Journal of the European Union* C 194, 12.5.2022, p. 87.

прослеђивања нацрта законодавног акта националним парламентима и након консултација са Комитетом региона, а поступајући у складу са редовном законодавном процедуром ЕУ. Општи циљеви Програма политике дигиталне деценије 2030, на нивоу ЕУ обухватају:

1. Промовисање инклузивног, транспарентног и отвореног дигиталног окружења усредсређеног на човека, заснованог на основним правима, где безбедне и интерно оперативне дигиталне технологије и услуге поштују и унапређују принципе, права и вредности ЕУ и доступне су свима, свуда у ЕУ;
2. Јачање колективне отпорности држава чланица и промовисање дигиталног јаза, постизање родне и географске равнотеже промовисањем сталних могућности за све појединце, развојем основних и напредних дигиталних вештина и компетенција, укључујући кроз стручну и професионалну обуку, и доживотно учење, и подстицање развоја дигиталних капацитета високих перформанси у оквиру хоризонталних система образовања и обуке;
3. Осигурање дигиталног суверенитета ЕУ на отворен начин, посебно путем безбедних и доступних дигиталних капацитета и инфраструктура које су способне да ефикасно складиште, преносе и обрађују огромне количине података који омогућавају други технолошки развој, подржавајући конкурентност и одрживост индустрије ЕУ и економију, посебно мала и средња предузећа и отпорност ланаца вредности ЕУ, као и подстицање *start-up* екосистема и несметаног функционисања европских центара за дигиталне иновације;
4. Промовисање примене и употребе дигиталних могућности у циљу смањења географске дигиталне поделе и одобравања приступа дигиталним технологијама и подацима под отвореним, приступачним и поштеним условима, како би се постигао висок ниво дигиталног интензитета и иновација у предузећима, а посебно у новим и малим и средњим предузећима;
5. Развој свеобухватног и одрживог екосистема интерно оперативних дигиталних инфраструктура, где високе перформансе, врхунска технологија (*edge*), облак (*cloud*), квантно рачунарство, вештачка интелигенција, управљање подацима и мрежна повезаност функционишу у конвергенцији, како би промовисали њихово прихватање од стране предузећа у ЕУ и да би створили могућности за раст и радна места кроз истраживање, развој и иновације, и обезбеђивање да ЕУ има конкурентну, безбедну и одрживу инфраструктуру облака података, са високим стандардима безбедности и приватности, и у складу са правилима ЕУ о заштити података;

6. Промовисање дигиталног регулаторног окружења ЕУ како би се подржала способност предузећа ЕУ, посебно малих и средњих предузећа, да се правично такмиче дуж глобалних ланаца вредности;
7. Обезбеђивање да је учешће на мрежи у демократском животу могуће за све, и да су јавне услуге, здравствене и услуге неге такође доступне у поузданом и безбедном онлајн окружењу за све, посебно за групе у неповољном положају, укључујући особе са инвалидитетом, као и у руралним подручјима и удаљеним подручјима, нудећи инклузивне, ефикасне, интерно оперативне и персонализоване услуге и алате са високим стандардима безбедности и приватности;
8. Обезбеђивање да дигитална инфраструктура и технологије, укључујући њихове ланце снабдевања, постану одрживији, отпорнији и ефикаснији у погледу енергије и ресурса, у циљу минимизирања њиховог негативног утицаја на животну средину и друштво, доприносе одрживој кружној и климатско неутралној економији и друштву у складу са Европским зеленим договором, укључујући промовисање истраживања и иновација које доприносе том циљу и развоју методологија за мерење енергетске ефикасности и ефикасности ресурса дигиталног простора;
9. Омогућавање правичних и недискриминаторних услова за кориснике током дигиталне трансформације широм ЕУ јачањем синергије између приватних и јавних инвестиција и коришћења фондова ЕУ и националних фондова, и развојем предвидљивих регулаторних приступа и приступа којима се пружа потпора, који такође укључују регионалне и локалне нивое;
10. Осигурање да се све политике и програми који су релевантни за постизање дигиталних циљева узму у обзир на координиран и кохерентан начин како би се у потпуности допринело европској зеленој и дигиталној транзицији, уз избегавање преклапања и минимизирање административних оптерећења;
11. Побољшање отпорности на сајбер нападе, доприносећи повећању свести о ризику и познавању процеса сајбер безбедности, и повећање напора јавних и приватних организација да постигну барем основне нивое сајбер безбедности.⁹

Глобални утицај који ЕУ жели да учини није ограничен само на прописе који обликују међународно пословно окружење, подижући стандарде широм света, већ је допуњен и активном дигиталном дипломатијом и потрагом за међународним савезима који, ширећи кључне европске вредности, прагматично покушавају да обезбеде добре односе. Отворена дигитална

⁹ Decision (EU) 2022/2481, op. cit., члан 3.

аутономија захтева више труда и иновација у домену дигиталне дипломатије, посебно са историјским трансатлантским партнером. Са укупном алокацијом од 79,5 милијарди евра, нови програм Глобална Европа покриће сарадњу ЕУ са свим трећим земљама, па то може представљати важан допринос преласку са амбиције на акцију у вођењу дигиталне деценије и промовисању улоге ЕУ као поузданог и приоритетног партнера широм света.¹⁰

Према Програму, до 2030. године, дигитални циљеви Европског парламента, Савета, Комисије и држава чланица, обухватају:

1. Дигитално квалификовану популацију и висококвалификоване дигиталне професионалце с циљем постизања родне равнотеже, где најмање 80% оних од 16 до 74 године поседује најмање основне дигиталне вештине, и где је најмање 20 милиона специјалиста информационо комуникационих технологија (ИКТ) запослено у ЕУ, уз промоцију приступа жена овој области и повећање броја дипломираних ИКТ;
2. Безбедне, отпорне, ефикасне и одрживе дигиталне инфраструктуре, где су сви крајњи корисници на фиксној локацији покривени гигабитном мрежом до крајње тачке мреже, а сва насељена подручја су покривена бежичним мрежама велике брзине следеће генерације са перформансама које су најмање еквивалентне 5Г, у складу са принципом технолошке неутралности, потом где производња најсавременијих полупроводника у ЕУ, у складу са правом ЕУ о одрживости животне средине, износи најмање 20% вредности светске производње и где најмање 10.000 климатски неутралних високо безбедних рубних чворова је распоређено у ЕУ, на начин који гарантује приступ услугама података са малим кашњењем (тј. неколико милисекунди) где год да се предузећа налазе, те коначно где ЕУ може до 2025. године, доћи до првог рачунара са квантним убрзањем, чиме би њен дигитални потенцијал могао бити на врхунцу квантних могућности до 2030. године;
3. Дигиталну трансформацију предузећа, где је најмање 75% предузећа ЕУ преузело, у складу са својим пословањем, услуге рачунарства у облаку, велике податке или вештачку интелигенцију;
4. Више од 90% малих и средњих предузећа ЕУ достиже барем основни ниво дигиталног интензитета;

¹⁰ Cristiano Codagnone, Giovanni Liva, Laura Gunderson, Gianluca Misuraca, Emanuele Rebesco. "Europe's digital decade and autonomy." *Study Requested by the ITRE Committee. Policy Department for Economic, Scientific and Quality of Life Policies, European Parliament, Luxembourg*, 2021, pp. 62–63.

5. ЕУ олакшава раст својих иновативних проширења и побољшава њихов приступ финансијама, што доводи барем до удвостручења броја тзв. једнорога (*unicorns*);¹¹
6. Дигитализацију јавних услуга, где су кључне јавне услуге 100% онлајн доступне и где је могуће да грађани и предузећа у ЕУ остварују онлајн интеракцију са јавном администрацијом;
7. 100% грађана ЕУ има приступ својим електронским здравственим картонима;
8. 100% грађана ЕУ има приступ средствима безбедне електронске идентификације (*eID*), која су призната широм ЕУ, што им омогућава потпуну контролу над трансакцијама које укључују њихов идентитет и личним подацима које деле.¹²

Комисија ће пратити напредак ЕУ ка општим и дигиталним циљевима, а ослониће се на Индекс дигиталне економије и друштва и утврдити кључни показатељ успеха за сваки дигитални циљ. Да би се то реализовало, државе чланице ће правовремено доставити Комисији неопходну статистику и податке потребне за ефикасно праћење дигиталне трансформације и степена постизања дигиталних циљева. Ти подаци ће, свуда где је то могуће, бити рашчлањени по полу и региону у складу са правом ЕУ и националним правом. Када релевантни статистички подаци из држава чланица нису доступни, Комисија може да користи алтернативну методологију прикупљања података, као што су студије или директно прикупљање података из држава чланица, у консултацији са тим државама, водећи рачуна и о регионалним нивоима. Употреба алтернативне методологије прикупљања података неће утицати на задатке Комисије (Еуростата) како је утврђено у Одлуци Комисије 2012/504/ЕУ.¹³ Комисија ће такође, у блиској сарадњи са државама чланицама, успоставити пројектоване путање на нивоу ЕУ за сваки од дигиталних циљева. Те пројектоване путање служиће као основа за праћење и за националне стратешке мапе пута за дигиталну деценију држава чланица (*националне мапе пута*). По потреби, у светлу техничког, економског или друштвеног развоја, Комисија ће, у блиској сарадњи са државама чланицама, ажурирати једну или више од тих пројектованих путања. Комисија ће благовремено извештавати Европски парламент и Савет о пројектованим путањама на нивоу ЕУ и њиховим

¹¹ Реч *једнорог* у овом контексту означава стартап или компанију вредну преко милијарду долара.

¹² “Decision (EU) 2022/2481”, *op. cit.*, члан 4.

¹³ “Commission Decision 2012/504/EU of 17 September 2012 on Eurostat”, *Official Journal of the European Union* L 251, 18.9.2012, стр. 49.

ажурирањима.¹⁴ До 9. октобра 2023. године свака држава чланица доставиће Комисији своју националну мапу пута. Националне мапе пута морају допринети постизању општих и дигиталних циљева на нивоу ЕУ и морају бити у складу са њима. Комисија ће поднети свој први Извештај о дигиталној деценији до 9. јануара 2024. године. Одлука ЕУ 2022/2481 предвиђа да Комисија и државе чланице блиско сарађују једна са другом, како би идентификовале начине за решавање недостатака у областима у којима Комисија и државе чланице сматрају да напредак у постизању једног или више дигиталних циљева није довољан, или где постоје значајне празнине и недостаци. Анализа би требало да узме у обзир различите капацитете држава чланица да допринесу постизању дигиталних циљева и ризике кашњења који могу имати штетан утицај. С једне стране, Комисија ће консултовати приватне и јавне заинтересоване стране, укључујући представнике малих и средњих предузећа, социјалних партнера и цивилног друштва, како би прикупила информације и развила препоручене политике, мере и радње у сврху спровођења Одлуке ЕУ 2022/2481. С друге стране, државе чланице ће консултовати приватне и јавне заинтересоване стране, укључујући представнике малих и средњих предузећа, социјалних партнера и цивилног друштва, као и регионалне и локалне представнике, када усвајају своје националне мапе пута.¹⁵

Одлука ЕУ 2022/2481 предвиђа и Пројекте који укључују више земаља, а најмање три државе чланице ЕУ, да би се олакшало постизање општих и дигиталних циљева. Трећа земља може учествовати у пројекту са више земаља ако је та земља повезана са програмом ЕУ којим се директно управља, и који подржава дигиталну трансформацију ЕУ, и ако је њено учешће неопходно да би се олакшало постизање општих и дигиталних циљева ЕУ и држава чланица. Таква придружена трећа земља, укључујући своје финансијске доприносе, мора да поштује правила која произилазе из програма ЕУ и инвестиционих шема који доприносе пројекту са више земаља.¹⁶ Државе чланице могу имплементирати пројекат у више земаља путем Европских конзорцијума за дигиталну инфраструктуру.¹⁷ Питања оснивања, циљева, статуса, чланства, управљања, Статута, одговорности, права која се примењују и надлежности, контроле, извештавања и ликвидације Европских конзорцијума за дигиталну инфраструктуру, регулисани су одредбама из члана 13 до члана 21 Одлуке ЕУ 2022/2481.

¹⁴ “Decision (EU) 2022/2481”, *op. cit.*, члан 5.

¹⁵ “Decision (EU) 2022/2481”, *op. cit.*, члан 9.

¹⁶ *Ibid.*, члан 11.

¹⁷ The European digital infrastructure consortia (EDIC).

4) ДАТУМ СТУПАЊА НА СНАГУ

Одлука (ЕУ) 2022/2481 Европског парламента и Савета о успостављању Програма политике дигиталне деценије 2030, усвојена је у Стразбуру 14. децембра 2022. године, а ступила је на снагу 9. јануара 2023. године.

5) ИЗВОРИ

Codagnone, Cristiano, Liva, Giovanni, Gunderson, Laura, Misuraca, Gianluca, Rebesco, Emanuele, “Europe’s digital decade and autonomy”, *Study Requested by the ITRE Committee. Policy Department for Economic, Scientific and Quality of Life Policies, European Parliament, Luxembourg, 2021.*

“Commission Decision 2012/504/EU of 17 September 2012 on Eurostat”, *Official Journal of the European Union L 251, 18.9.2012.*

“Decision (EU) 2022/2481 of the European Parliament and of the Council of 14 December 2022 establishing the Digital Decade Policy Programme 2030”, *Official Journal of the European Union L 323/4 19.12.2022.*

„Дигитализација у ЕУ напредује али предузећа заостају са дигиталном технологијом”, *ДЕС*, Интернет: <https://dnevnievropskiservis.rs/8-eu-prioriteti/137-vesti/17617-digitalizacija-u-eu-napreduje-ali-preduzea-zaostaju-sa-digitalnom-tehnologijom>, 28.9.2022.

„EU: Program politike 2030 ‘Put u digitalnu deceniju’”, *The European Times*, Интернет: <https://www.europeantimes.news/bs/2022/05/Put-programa-politike-eu-2030-do-digitalne-decenije/>, 29.12.2022.

„ЕУ жели дигитални суверенитет до 2030. године”, *Нова Економија*, Интернет: <https://novaekonomija.rs/vesti-iz-sveta/eu-zeli-digitalni-suverenitet-do-2030-godine>, 17.11.2022.

“European Commission, Communication From the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions 2030 Digital Compass: the European way for the Digital Decade”, COM(2021) 118 final, Brussels, 9.3.2021; “EU4Digital”, Интернет: <https://eufordigital.eu/library/2030-digital-compass-the-european-way-for-the-digital-decade/#:~:text=The%20Communication%2C%20published%20on%209,monitor%20progress%20%E2%80%93%20the%20Digital%20Compass,19.01.2023>.

“First cooperation and monitoring cycle to reach EU 2030 Digital Decade targets kicks off”, European Commission, Интернет: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/news/first-cooperation-and-monitoring-cycle-reach-eu-2030-digital-decade-targets-kicks/>, 19.1.2023.

“Opinion of the European Economic and Social Committee on Proposal for a decision of the European Parliament and of the Council establishing the 2030

Policy Programme ‘Path to the Digital Decade’”, EESC, *Official Journal of the European Union* C 194, 12.5.2022.

Jelisavac Trošić, Sanja, “Serbia in EU and WTO negotiations”, *Revizor*, 2020.

“The Declaration on European Digital Rights and Principles, 26 January 2022”, European Commission, Интернет: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/declaration-european-digital-rights-and-principles>, 29.1.2023.

6) ЗНАЧАЈ ЗА РЕПУБЛИКУ СРБИЈУ

Програм политике дигиталне деценије 2030 – ствара нови оквир за пројекте у државама чланицама ЕУ и трећим земљама у сврху постизања циљева дигиталне иницијативе. Приоритети којима би требало тежити на овом плану обухваћени су свеобухватном применом достигнућа и иновација у дигиталној технологији, чија би примена могла довести до социјалног просперитета и напретка.¹⁸ Република Србија има нарочити интерес да буде део дигиталне трансформације кроз остваривање циљева предвиђених Програмом политике дигиталне деценије. Она може радити на развоју својих дигиталних капацитета кроз развој висококвалификованих инжењера. Своју шансу код реализације великих дигиталних пројеката ЕУ Србија такође може искористити, будући да је циљ ЕУ да постигне већу повезаност широм континента не би ли побољшала дигиталну инфраструктуру за мала и средња предузећа која развијају прекограничну делатност. Да би се олакшало постизање наведених општих и дигиталних циљева Програм политике дигиталне деценије 2030 предвиђа и пројекте који укључују више земаља, где Србија такође може да искористи своју шансу. Трећа земља може учествовати у пројекту са више земаља, ако је повезана са програмом ЕУ који подржава дигиталну трансформацију ЕУ. Такође, трећа земља може учествовати у пројекту и ако је њено учешће неопходно да би се олакшало постизање општих и дигиталних циљева ЕУ, као и појединачних циљева држава чланица. Наравно, све што се ради мора бити у складу са Одлуком (ЕУ) 2022/2481 и правилима која произилазе из програма ЕУ, и инвестиционих шема који доприносе реализацији пројеката у којима је укључено више земаља (примера ради, у области развоја оптичких влакана, квантног рачунарства, микроелектронике, 5Г, *cloud computing* и других дигиталних технологија).

¹⁸ Sanja Jelisavac Trošić, “Serbia in EU and WTO negotiations”, *Revizor*, 2020, pp. 49–55.

THE DIGITAL DECADE POLICY PROGRAMME
OF THE EUROPEAN UNION

Summary: The European Union (EU) has begun to fight for a greater share of the digital world. By adopting the strategy “Europe fit for the digital age in 2020”, the EU plans to respond to this digital challenge in the long term. The strategy offered a basis for strengthening the competitiveness of the European Union in the so-called “fourth industrial revolution”. In order to strengthen strategic autonomy and create a single digital market, the EU, through the Commission, will provide practical guidelines and legal regulations that will be incorporated into the internal legal systems of member states in the coming period. Adapting to the digital age also means that the EU will make the necessary efforts to strengthen its digital sovereignty by 2030. The latest regulation of the European Union in the digital field is covered by Decision (EU) 2022/2481 of the European Parliament and Council on the establishment of the Policy Programme of the Digital Decade 2030, dated December 14, 2022. The decision represents an important legal source that should enable the promotion of the digital transformation of the European Union. It foresees general and specific digital goals, mechanisms for monitoring and establishing cooperation between member states and third countries, and a legal framework for projects that should enable the implementation of the Digital Decade Policy Programme.

Keywords: European Union, Digital Decade Programme, digital sovereignty, digital technologies, digital skills.